

Valsts drošības komitejas zinātniskās izpētes komisija

WWW.LU.LV/VDKKOMISIJA

ZIŅAS

Sākums > Ziņas

VDK komisija piedalās konferencē par komunisma režīmu literatūrā Viļņā

Dr. iur. Kristīne Jarinovska
11.10.2015

LPSR Valsts drošības komitejas zinātniskās izpētes komisijas pārstāves – Dr. philol. Eva Eglāja-Kristšone, komisijas administratīvā sekretāre, un Dr. iur. Kristīne Jarinovska, komisijas priekšsēdētāja vietniece, – no 2015. gada 7. līdz 9. oktobrim piedalījās Lietuvas literatūras un folkloras institūta organizētajā starptautiskajā zinātniskajā konferencē “Literārais lauks komunisma režīmā: struktūra, funkcijas un illusio” (Literary field under the communist regime: structure, function, illusio) Viļņā.

Starptautiskās konferences ietvaros eksperti no dažādām valstīm, analizējot padomju literārās jomas fenomenus, risināja padomju varas zinātniskās izpētes metodoloģiskos jautājumus, norādot uz postkoloniālisma izpētes teoriju nepiemērotību padomju varas analizē un nepieciešamību noteikt atbilstošus teorētiskos izpētes pamatus. Apspriežot konferences ietvaros analizētos fenomenus, eksperti norādīja uz maldīgu priekšstatu par informācijas un zināšanu apjoma pilnīgumu saistībā ar padomju varas ietekmi uz literāro jomu, līdzīgi kā citās jomās arī literārajā trūkst dokumentētas, brīvi pieejamas informācijas, ir nepietiekama dalīšanās zināšanās, tostarp, zinātniskajos spriedumos, visbeidzot, izpēte, trūkstot izpratnei un zināšanām par elementāriem jautājumiem, izvērsās ar metodoloģiski kļūdaini pamatotiem pētījumiem, kas vēl vairāk vairo maldīgus priekšstatus.

Literatūrzinātniece Dr. philol. Eva Eglāja-Kristšone starptautiskajā konferencē "Literary field under the communist regime: structure, function, illusio" Viļņā (Lietuva), 2015. gada 7. oktobrī. Kristīnes Jarinovskas foto.

Eva Eglāja-Kristšone (Latvijas Universitāte, LPSR Valsts drošības komitejas zinātniskās izpētes komisijas administratīvā sekretāre) norādīja uz cenzūras atšķirību padomju sistēmā, izmantojot Latviju kā piemēru žurnāla "Karogs" kontekstā. Zinātniece izvirzīja tēzi, ka, analizējot Latvijas piemēru, jāievēro, ka atsevišķu literātu "raganu medības" organizēja viņu kolēģi paši pēc savas iniciatīvas. Šādu rīcību raksturo Visvalža Lāma gadījums ar romānu "Baltā ūdensroze". Proti, iztrūkstot hierarhiskai struktūrai un pastāvot obstrukcijai, izteiktie aizrādījumi par tekstu nākamreiz attiecināti uz šo aizrādījumu autoru; savukārt, hierarhiskās struktūras neesības un obstrukcijas iegansts – iedomība un iedomā par paša ģenialitāti. Zinātniece analizēja arī žurnālā "Karogs" publicētā Ēvalda Vilka stāsta "Divpadsmit kilometri" (1963) Padomju Savienības Komunistiskās partijas Latvijas Komunistiskās partijas nomenklatūras inspirētu polemiku un ar VDK piesegstruktūrām saistītās oficiozās kritikas nosodījuma gadījumu.

Jevgeņijs Dobrenko (Šēfildas universitāte, Apvienotā Karaliste) izvirzīja tēzi, ka padomju literatūra ir fikcija, jo konveijers, kas ietekmēja literāro darbu pēc tā radīšanas, tostarp, cenzūra un tulkošana –, pārveidoja darbu tiktāl, ka to vairs nevar uzskatīt par autentisku.

Dalija Satkauskīte (Lietuvas literatūras un folkloras institūts), atsaucoties uz Pjēru Burdžē, norādīja, ka padomju cenzūra precīzi ilustrē pieņēmumu, ka cenzūra ietekmē ne tikai literāro darbu, bet arī autora domu gājieni, jo, apzinoties nenovēršamo un visur esošo cenzūru, autors cenzē savu rakstīto atbilstošā veidā.

Nerija Putinaite (Viļņas universitāte, Lietuva) analizēja padomju propagandas fenomenu, izmantojot kā piemēru ateisma domas propagandēšanu Lietuvā ar daudzu autobiogrāfisku stāstu publicēšanas palīdzību. Stāstu fabulas un pat sižeti ir līdzīgi un pat rada iespaidu par to, ka tos rakstījuši propagandisti, nevis reāli cilvēki. Iepazīstoties ar dokumentētu informāciju, var secināt, ka, lai gan savu personisko pārdzīvojumu stāstījumā cilvēki izmantojuši iepriekš gūtus literāros iespaidus, tomēr tās patiešām ir pašu cilvēku pārdomas par atteikšanos no reliģijas. Minētais fenomens, kas pamudina parastu cilvēku piedzīvot un pārdzīvot literāta radīto priekšstatu pasauli kā savu personisko, ir vēl pētāms.

Violeta Davoliūte (Jeila universitāte, ASV) pievērsās Brežņeva laika lietuviešu literātu, sevišķi lauku literātu devumam lietuviešu nacionālās identitātes formēšanā, norādot konkrēto literātu devumu, veidojot priekšstatu par lietuviešiem kā cietējiem. Minētā tēla radīšanai izmantoti dažādi paņēmieni: atspoguļojot

kolektivizācijas, ļaužu atraušanas no zemes nodarītā posta sekas, idealizēta zemnieku dzīve, izteikts aicinājums doties pie lauku cilvēkiem, apceļot dzimto zemi, rādot atbilstošu piemēru ar paša literāta rīcību.

Katrīna Klarka (Jeila universitāte, ASV) pievērsās jautājumam par sociālo valodu, kas veidojas sociumā un kas līdz ar to izjauc valodas monolīto veidošanos, drīzāk ievieš paralēlo dažādību. Rezultātā nacionālā nošķirtība un pašpietiekamība vairs nav iespējama. Tā vietā valoda un arī ideoloģija kļūst atkarīga no citām nacionalitātēm. Eiropas literatūra un pasaules literatūra ir savstarpēji ietveroši jēdzieni, jo nošķirtība nav iespējama. Atsaucoties uz Mihailu Bahtinu, norādīja, ka norāda: noslēgta valoda nevar pilnasinīgi kalpot literatūrai, jo neņem vērā dažādruņu un dažādvalodību, līdz ar to ir naiva un neatsedz eksistējošos konfliktus.

Loreta Mačiānskaite (Lietuvas literatūras un folkloras institūts, Lietuva), izmantojot Lietuvas Valsts jaunatnes teātra izrādi "Kvadrāts", sniedza piemēru Katrīnas Klarkas analizētajai domai par sociālās valodas lomu, lai, spītējot cenzūrai, izmantojot daudzslāņaino informāciju, sniegtu iespējami precīzu režisora skatījumu uz autora literāro darbu.

Tweet

Patīk 0

Ieteikt

